

1 NOVEMBER 1926.

AFLEVERING 7.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

ONZE ZOOGDIEREN.

WANNEER ik zoo eens verschillende jaargangen van De Levende Natuur doorkijk, dan treft het me telkens weer, hoe weinig er toch blijkbaar op onze Nederlandsche Zoogdieren gelet wordt. Nu is dat eigenlijk wel verklaarbaar, want we hebben werkelijk in ons land nog maar weinig opvallende soorten. En die waren ook al schaarsch, toen hier de natuurstudie populair begon te worden. Zoo kon dan de noodlottige cirkel voltooid worden:

Schaarschte — weinig waarnemingen — geen belangstelling — schaarschte.

Het lijkt werkelijk een hopeloos geval. Maar nu zijn wij, lezers of nog beter aanhangers van De Levende Natuur, gelukkig in het algemeen begaafd met een groote dosis optimisme en zoo begin ik dan de wanhopig schijnende poging: niet alleen belangstelling van u te vragen voor onze zoogdierfauna, maar vooral die belangstelling in dusdanige banen te leiden, dat ze ons weer een behoorlijke zoogdierbevolking kan bezorgen.

Nu is het een feit, dat vele lezers van dit tijdschrift zich al hevig gespecialiseerd hebben: ze zijn florist, bryoloog, mycoloog, entomoloog in allerlei variaties, ornitholoog, ichthyoloog, als ik de aquariummenschen zoo noemen mag, etc. Die

specialisatie nu is heel aardig en ik durf er ook eigenlijk niet te veel van zeggen, maar één groot kwaad, dat ze teweeg brengt, wil ik toch noemen, n.l. het ontstaan van „verwaarloosde groepen”. Dat er juist onder de leeken weinigen zijn, die zich toeleggen op neteldieren, wormen, eencellige wieren, slijmzwammen e. d. laat zich hooren, maar dat de dieren, die in het systeem de hoogste plaats innemen, en waar we zelf nog wel toe behooren, feitelijk ook zoo'n verwaarloosde groep vormen, is eigenlijk op zijn zachtst vreemd te noemen.

Nu zullen er wel dadelijk menschen zijn, die zeggen: „ja kijk eens, die zoogdieren, dat is toch eigenlijk afgegraasd terrein, we zijn er faunistisch mee klaar en biologische problemen bieden ze ook niet.

Ik geloof, dat ik hier wel een voorname oorzaak van dat gebrek aan belangstelling te pakken heb: voor de entomologen is de faunistiek nog een heele taak, de vogels bieden allerlei biologische problemen, maar die zoogdieren, waarom zou je daar nu eigenlijk belang in stellen?

Ja, dat is feitelijk dezelfde vraag, die Dr. Thijsse zichzelf, op de laatste vergadering van Natuurmonumenten, betreffende de geheele natuur stelde en waarop hij toen het eenig mogelijke antwoord gaf: het is me eigenlijk om de romantiek te doen. Ik citeer dit hier opzettelijk, omdat het een woord van groote waarheid is, dat natuurlijk juist daarom maar al te vaak miskend wordt. Maar als ik u nu vertel, dat véél biologen er ten slotte niet anders over denken, dan lijkt me dat toch wel een waarschuwing voor de niet-vakmensen, om toch vooral niet de romantiek voor de wetenschap weg te werpen, want dat is een heel slechte ruil!

Dus zijn die zoogdieren onze aandacht dubbel en dwars waard om de romantiek, die bij geen andere diergroep zóó tot uiting komt. Heusch, ik vind dat het simpelste wezeltje al dadelijk een oneindig wildernisachtiger sensatie geeft, dan welke vogel of welk insect of welke plant ook. Als gij dat niet voelt, kan ik het niet helpen, meer dan mijn eigen meening zeggen kan ik tenslotte ook niet.

Jammer genoeg zijn de zoogdieren, waar we van dat standpunt wat aan hebben, gering in aantal; ik durf ze zoo voor de vuist wel op te noemen: hert, ree, wild zwijn, das, vischotter, edelmarter, steenmarter, hermelijn, wezel, egel, hamster, haas, konijn ¹⁾. De kleinere dieren zullen we nu nog niet eens noemen.

Nu zijn de dieren van dat lijstje, die tot het wild behooren, weliswaar goed beschermd, maar ik vind zoo'n loutere afhankelijkheid van de jacht toch wel wat précair en het zou een pak van m'n hart zijn, als we voor de eerste drie een paar behoorlijke reservaten hadden. Want om nu tot het eigenlijke doel van m'n geschrijf te komen, daar moet het toch eigenlijk heen, dat we voor de genoemde dieren (behalve dan voor de twee laatsten, die zijn er, evenals de eekhoorns, nog genoeg) behoorlijke wijkplaatsen zien te verkrijgen, waar ze zich in natuurlijke concentratie kunnen handhaven en van waar ze zich over de

¹⁾ Voor de kustbewoners komt hier nog de zeehond bij, terwijl ik de Cetaceëen in dit stuk buiten beschouwing laat, omdat ze toch bezwaarlijk tot onze fauna te rekenen zijn.

omgeving kunnen verspreiden. Dit is nog niet eens zoo'n bijzonder moeilijk probleem: de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten zou niets liever hebben; dan dat al haar bezittingen zoo'n reservaat vormden. Ten deele zijn ze dit al: het Naardermeer is een prachtig bastion voor de vischotter, Hagenau-Rhederoord zou heel goed een herten- en marterreservaat kunnen worden. Het Korenburgerveen is van veel belang voor de vossen en wie weet wat voor zoogdieren nog meer: reden waarom het in geen geval voor de mijnontginning mag worden opgeofferd, enz. Zoodat ik hier dan toch weer op een uiterste krachtsinspanning voor Natuurmonumenten aan moet dringen.

Anderszijds is het zaak, dat de wetgever eindelijk eens inziet, dat de meesten van onze zoogdieren recht hebben op wettelijke bescherming, zoowel uit een economisch als uit een biologisch en ethisch standpunt. Of is het soms niet ongehoord, dat een prachtig en interessant dier als de vischotter allereerste wordt vervolgd, omdat hij wat visch verorbert, die anders toch heusch wel niet toevallig in de netten van den visscher zou zijn terecht gekomen? Het is werkelijk onbegrijpelijk, hoe zoo'n dwaze opvatting, dat n.l. een dier het bestand van zijn voedseldieren aanzienlijk zou verminderen, nog zoo algemeen verbreid is. Hetzelfde geldt voor de roofdieren van het land. Als een boer er last van heeft, dat een vos of marter zijn kippen vermoordt, moet hij er maar beter op passen, maar niet onze dieren gaan doodden.

Voor al de dat komt in aanmerking voor een strenge bescherming, hij doet ten slotte meer goed dan kwaad en is desondanks bijna uitgeroeid!

Die wettelijke bescherming, zoowel als de stichting van reservaten zal al wel niet meer voldoende zijn, we zullen er hier en daar wel toe moeten overgaan, weer dieren in te voeren. En nu verwacht ik op dit punt wel een hevig protest van lieden, die dat onnatuurlijk vinden, maar die niet begrijpen, dat het even onnatuurlijk was die dieren uit te roeien, en dat het weer invoeren niets anders is dan een gepleegd onrecht herstellen, wat ze toch in de menschelijke samenleving vanzelfsprekend zouden vinden.

Natuurlijk moet eerst nauwkeurig worden nagegaan, of zoo'n soort in een bepaald gebied werkelijk op zijn plaats is, hetgeen o.a. kan blijken doordat hij er nu nog schaars voorkomt of althans voorkwam. In de beschrijving van Hagenau-Rhederoord in de gids van de Biologische Tentoonstelling 1926 vind ik den zin (betreffende eventuele eekhoornschade): „Mocht dat gebeuren, dan hopen wij, dat de edelmarter, die er tot nu toe slechts schaars gezien werd, in grooter aantal moge optreden." Wanneer dat nu niet gebeurt, doordat hij vroeger te sterk vervolgd is, dan lijkt het mij zeker geoorloofd, hier tot import over te gaan. Dit bij wijze van voorbeeld.

Bepaalde voorstellen, om tot een daadwerkelijke zoogdierbescherming te komen, kan ik nu nog niet doen, ik hoop echter, dit over eenigen tijd wel te kunnen.

Inmiddels spreek ik den innigen wensch uit, dat ge u in het geval zult verdiepen, en eventueel uw meening er over zult willen uiten, opdat we zoo spoedig mogelijk

de bescherming ter hand zullen kunnen nemen. De hoogste diergroep mag voor ons niet verloren gaan!

Blaricum, Augustus 1926.

G. BARENDRECHT.

HET ORANJEWOUD.

Vervolg van bladzijde 172.

HET Oranjewoud is niet zoo oud als bijvoorbeeld het Haagsche bosch en andere bosschen aan den Hollandschen duinrand. Waar zich nu lommerrijk geboomte verheft, lagen eens heidevelden. In 1664 toen de Friesche stadhouder Willem Frederik door een noodlottig toeval om 't leven kwam, kocht zijn gemalin Albertine Agnes een vrij uitgestrekt terrein om er een bosch te laten aanleggen, dat een waardige omgeving zou vormen voor het buitenverblijf, waar ze zich wilde terugtrekken. Inplaats van dit lustslot stichtte men later het buiten Oranjewoud.

Zoo stichtte deze vorstin zich in hare droefenis een levend gedenkteeken, dat eenmaal velen tot vreugde zou zijn.

Toen wij met Pinksteren in het Oranjewoud aankwamen om onze vrije dagen daar door te brengen en alle boomen hunne bladeren reeds hadden ontplooid, kwamen ons de woorden van den Middelnederlandschen dichter van den Vos Reinaerde in het geheugen:

Het was in eenen sinxen.¹⁾ daghe,
Dat beede bosch ende haghe
Met groenen loveren waren bevaen.

Iederen morgen trokken we er weer op uit. Als we buiten kwamen, was het groene bladerdak boven onze hoofden, maar het was niet zóó dicht, of de helderblauwe lucht zagen we er tusschendoor.

Wat deed het er eigenlijk toe, waarheen we gingen? Het was overal waard om te wandelen. Eerst dien breeden weg op in de richting van Katlijk met ter zijde opgaand loofhout, waartusschen we den eschdoorn (*Acer Pseudo-platanus*) opmerkten. Hier groeide de schadelijke zwavelzwam (*Polyporus sulphureus* Bull.) van kaasachtig uiterlijk en aanvoelen ²⁾.

Onder 't struikgewas vinden we de drie nauw verwante boschplanten: salomonszegel (*Polygonatum multiflorum* L.), dalkruid (*Majanthemum bifolium* D.C.)³⁾ en lelietjes-der-dalen (*Convallaria majalis* L.). Het schijnt wel, dat dit drietal op vrijwel dezelfde soort bodem voorkomt: zandigen humusrijken boschgrond. Op tal van plaatsen in Friesland vonden we twee of drie van deze planten bijeen.

¹⁾ sinxen = Pinksteren.

²⁾ Determinatie gecontroleerd door Mej. C. Cool.

³⁾ De met een * geteekende planten zijn gecontroleerd door den heer H. W. Wachter.